

Adviezen voor een Bijbels evenwichtige houding naar Israël

Amerongen
21 november 2025
Dr. Mart-Jan Paul
(www.mjpaul.nl)

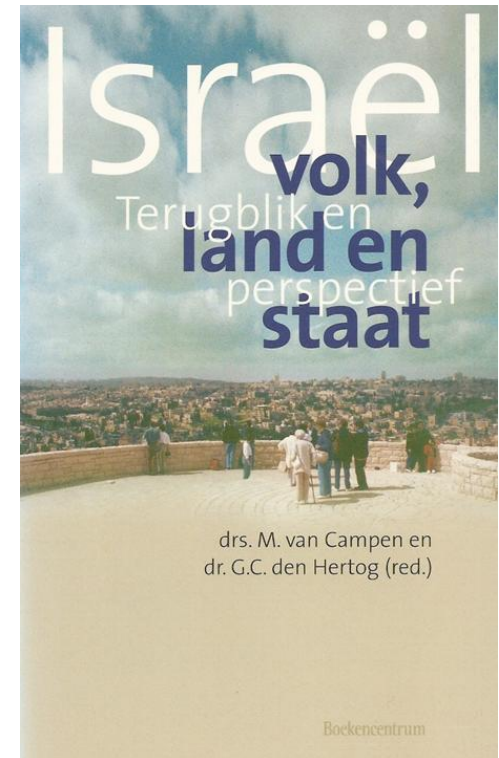
Overzicht

1. Recente geschiedenis
2. Israëlvisies
3. Vroege kerk
4. De verbonden
5. Profetieën over Israël
6. Profetische waarschuwingen
7. Israël in het NT
8. Het Reveil (Da Costa)
9. Onze houding
10. Gelaagdheid
11. Het CIS
12. Brief scriba PKN
13. NEM - Eenheid
14. Belang om Israël aan de orde te stellen

1. Recente geschiedenis

- Antisemitisme in Duitsland in de periode van Hitler – beroep op Luther.
- Stichting van de staat Israël in 1948. Veel westerse christenen reageerden positief.
- Volop nieuwe bezinning op relatie Kerk en Israël
- Na afgelopen decennia van conflicten met de Palestijnen treedt kentering op: velen kiezen voor de slachtoffers.
- Er zijn zowel godsdienstige als politieke motieven.
- **Onderscheid maken: 1) Volk – 2) Land – 3) Staat – 4) Politiek**

Nota Ned. Herv. Kerk 1970, boek 2005

2. Verschillende Israëlvizies

- 1) De klassieke **vervangingstheologie**: de kerk uit Jood en heiden heeft vanaf het NT de plaats ingenomen van het ongelovige volk. Het volk Israël niet langer uitverkoren, maar ondergaat oordelen. De beloften in het OT gelden de christelijke kerk/gemeente.
- 2) Een hedendaagse term voor deze visie is **vervullingstheologie**. Het oude volk Israël en de nieuwe gelovigen uit de volken vormen samen de kerk en zij vervullen samen de oude beloften.
- 3) **Tweewegenleer**. Deze vrijzinnige visie meent dat er twee wegen tot God zijn, elk met een eigen geloof. Er zijn ook twee volken van God.
- 4) **Gods beloften gelden nog steeds** het oude verbondsvolk, al is het nu ongelovig; in de toekomst zal er bekering komen, het geloof in Jezus als Messias.

3. Vroege kerk

- **Origenes** (ca. 185-253): Twee roepingen van Israël. Tussen deze roepingen in staat Gods roeping van de kerk. Eerst was Israël geroepen, maar daarna, toen Israël struikelde, werd de kerk uit de heidenen geroepen. Wanneer de volheid van de heidenen ingegaan is, dan zal heel **Israël, dat opnieuw geroepen wordt**, gered worden.
- **Augustinus** in *De Stad Gods*, boek 20 (ca. 430): ‘De dingen die, naar wij geleerd hebben, bij of in verband met dat oordeel zullen gebeuren, zijn de volgende: Elia de Thisbiet zal komen. **De Joden zullen geloven**. De antichrist zal de Kerk vervolgen. Christus zal komen om recht te spreken. De doden zullen verrijzen.’
- **Ondanks vervangingstheologie toch geloof in toekomstige bekering van het Joodse volk.** Op den duur steeds in de kerk steeds minder nadruk op toekomst van het Joodse volk. Vervangingstheologie bleef over.

Artikel <https://mjpaul.nl/2014-toekomst-van-israel/>

4. Verbonden: Abram + Sinai

- Verbond met **Abram** (Gen. 15 en 17): nadruk op onvoorwaardelijke beloften van God, maar ook enige verplichtingen (o.a. besnijdenis)
- Verbond met Israël aan de **Sinai** (Ex./ later Deut.): uitwerking van het verbond met de aartsvaders (landbelofte) met voorwaardelijk karakter
- Mogelijkheid van **verbondsbreuk** reeds in teksten van verbond: zegen en vloek (Lev. 26; Deut. 28).
- Na de straffen op verbondsbreuk (bijv. ballingschap) zijn bekering en vergeving mogelijk (Deut. 30:1-10). **De relatie wordt niet verbroken!**

Het nieuwe verbond

- Belofte van een nieuw verbond in Jer. 30-33 ('Troostboek'), bestemd voor het Twee- en het Tienstammenrijk.
- God gaat in het hart werken, om bij het volk innerlijke gehoorzaamheid te bewerken. Ook vergeving (Jer. 31:31-34).
- Een rest zal behouden worden (Jer. 31:7): herstel na oordeel
- Herstel van Samaria en Jeruzalem: geografisch, concreet (Jer. 31).
- Zolang de zon en de maan schijnen, zolang geldt Gods trouw (Jer. 31 + 33). [dus niet tot tijd NT]

⇒ God bewerkt de gehoorzaamheid die Hij vraagt

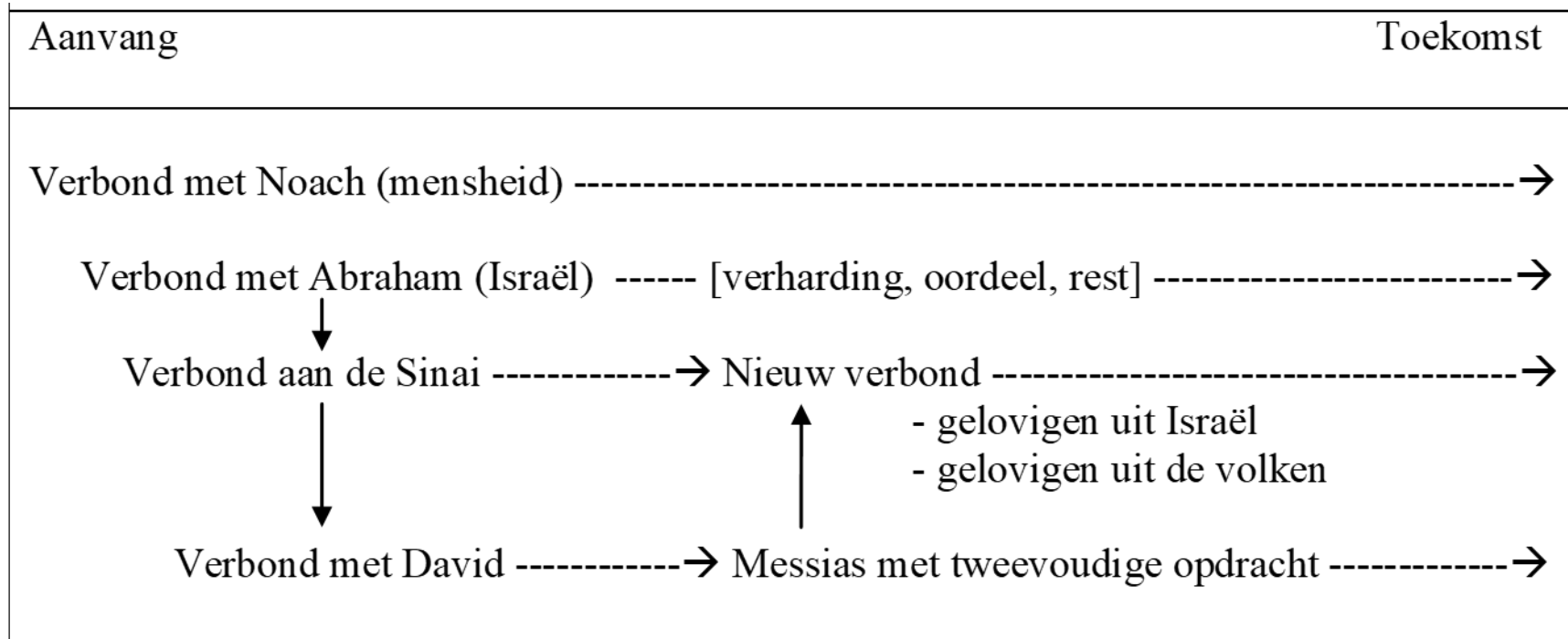
<https://mjipaul.nl/2013-het-nieuwe-verbond/>

Nieuwe Testament

- Het nieuwe verbond is **aangevangen door Christus, bij de instelling van het Avondmaal**: ‘deze beker ...’ (Luk. 22:20)
 - Gelovigen delen in het nieuwe verbond door de innerlijke vernieuwing door de Geest van God (2 Kor. 3)
 - Christus als hogepriester van het nieuwe verbond (Heb. 8-10): nadruk op definitieve karakter van vergeving
 - Christus als ‘zoon van David’ die het ‘koninkrijk van God’ tot stand brengt
- ⇒ **Nu nog geen volledige realisatie van het nieuwe verbond, dat staat nog open voor de toekomst. Hier visie Israël/kerk van belang**

Israël houdt speciale positie

Het nieuwe verbond vervangt het voorwaardelijke verbond aan de Sinai, niet het verbond met Abraham (zie ook 2 Kor. 3 en Heb. 8).

Messiasbelijdende Joden: besnijdenis én doop, omdat verbond met Abraham nog steeds geldt.

5. Profetieën over Israël - Ezechiël

- Ezech. 33-36: boodschap van herstel: hart van vlees, nieuwe geest in binnenste (36:26).
- Moedeloze reactie van het volk: ‘beenderen verdord’ (37:11)
- Visioen met **dorre beenderen** die weer levend worden (37:1-10; uitleg in vs. 11-14).
- **Twee stukken hout: hereniging van Israël en Juda (37:15-28)**
 - Mijn Knecht David zal koning zijn (vs. 24)
 - Gods woning te midden van Zijn volk (vs. 26-28)

=> Welke manieren van uitleg?

Vervullingen van profetie

Vier benaderingen

1. Historisch: vervulling in het verleden (=> terugkeer uit ballingschap)
2. Geestelijk-typologisch: vervulling in de kerk/gemeente (=> opstanding uit de dood, werking van de Geest). Bijv. Kanttekeningen van SV.
3. Concreet-eschatologisch: vervulling in de aardse werkelijkheid in de verre toekomst (=> herstel en bekering van Israël). Na 1948 hiervoor veel belangstelling.
4. Eeuwigheid: vervulling na het einde van de aardse geschiedenis door Gods ingrijpen

Menora voor Knesset

Yad Vashem

Zacharia 12 en 14

- Zach. 12:10-14: Geest van de genade en de gebeden. Rouw. Bron voor inwoners van Jeruzalem tegen de zonde (13:1). Jeruzalem centraal.
- Zach. 14: Strijd tegen Jeruzalem. Gods neerdalen op de Olijfberg. 'De HEERE zal Koning zijn over heel de aarde.'
Loofhuttenfeest, waaraan de volken meedoen (anders geen regen).

=> Dit gaat vooraf aan de eeuwigheid. Wanneer?

6. Profetische waarschuwingen

- Deut. 28: wanneer Israël ongehoorzaam aan God is: overwinning door de vijand + ballingschap (vs. 64)
- De profeten hebben vaak scherpe kritiek. Aankondiging ballingschap van tien- en tweestammenrijk.
- Micha 8:6 'Niets anders dan recht te doen, goedertierenheid lief te hebben en ootmoedig te wandelen met uw God'.
- David: 'Dezen vertrouwen op strijdwagens en die op paarden, maar wij zullen de Naam van de HEERE, onze God in herinnering roepen' (Ps. 20:8).
= In de geschiedenis [en ook nu] vaak een andere houding.

7. Israël in het NT

- Luk. 21:24 'Jeruzalem zal door de heidenen vertreden worden, totdat de tijden der heidenen vervuld zullen zijn.'
- Matt. 23:39 'U zult Mij van nu af aan niet zien, totdat u zegt: Gezegend Hij die komt in de Naam van de Heere!' [Positief citaat uit Ps. 118: welkom!]
- Hand. 1:6 'Heere, zult U in deze tijd voor Israël het Koninkrijk weer herstellen?'
[Na onderwijs over Koninkrijk van God – vs. 3]
- Hand. 3:19-21. 'tijden van verkwikking' ... Hem moet de hemel ontvangen tot de tijden van de wederoprichting van alle dingen.'
- Rom. 9-11 Toekomstige bekering 'En zo zal heel Israël zalig worden' (11:26).

=> Niet nieuw, maar een uitwerking van het OT

Lofzang van Simeon

- ‘Een Licht tot verlichting van de heidenen, en tot verheerlijking van Uw volk Israël’ (Luk. 2:32).

Komt overeen met Jesaja:

- Jes. 42:6 ‘Ik zal U stellen tot:
 - a) een verbond voor het volk [= Israël],
 - b) tot een licht voor de volken/heidenen.
- Jes. 49:6-8
 - a) licht voor de volken;
 - b) verbond voor het volk [= Israël].

⇒ **Tweevoudige roeping van de Messias**

8. Reveil - Isaac da Costa (1798-1860)

- ‘Voorts moeten al de beloften, die God gegeven heeft ten opzichte van David en zijn koninkrijk, nog vervuld worden. En nu mogen de volken Davids troon en kroon vergeten, als in het stof versmeten, en er zich niet meer over bekommeren, doch wij, Joden, kunnen dit nooit.

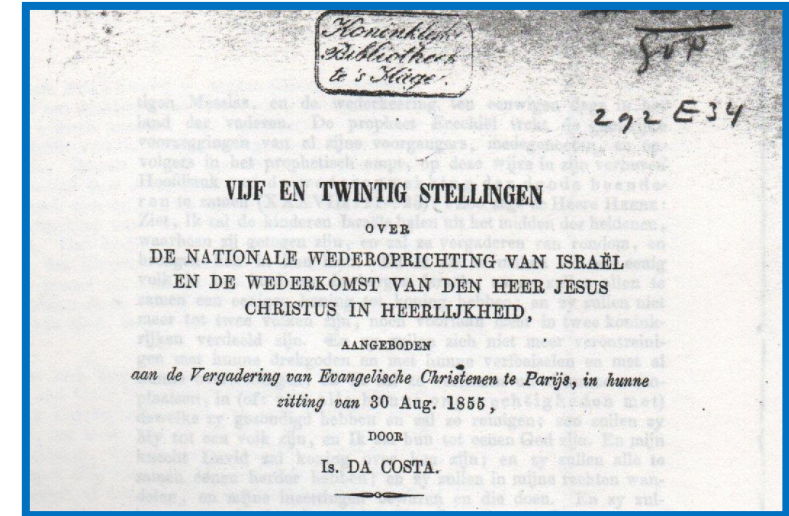
Wij kunnen niet ophouden de oprichting van de vervallen hut van David te verwachten, Amos 9:11.

- Het geslacht van David is onzichtbaar geworden, maar daarom bestaat het nog, en het bewijs dat het bestaat is de profetie dat het afzonderlijk weder zal optreden, Zach. 12:12. Hetzelfde geldt de tien stammen, Ezech. 37:19-22.’
- ‘Neemt het koninkrijk en de regeering van Christus op aarde weg, en gij verscheurt dertig, veertig kapittels van de Schrift. Vergeestelijkt gij ze, dan strooit gij ze in den wind: maar volgt gij de Schrift, dan komt gij met haar aan het doel waar zich het einde verbindt met het begin.’

Da Costa – 25 stellingen (1855)

- Stelling 3: Noch de Christelijke kerk, in haar geheel beschouwd, noch de wereld der heidenen, heeft iets te vreezen, maar integendeel oneindig veel te hopen van deze voor Gods oude volk weggelegde toekomst. Indien de verwerping der Joden de rijkdom der Heidenen is geweest, zoo zal, bij tegenoverstelling, de rijkdom van genade en heerlijkheid, voor Israël weggelegd, den volken der wereld tot een nooit te voren gekenden zegen zijn. (Rom. 11:12,15)
- Stelling 13: De Heer Jesus Christus (...) Hij heeft Zijnen Apostelen tijdens den grooten dag der wedergeboorte (den nieuwen hemel en de nieuwe aarde), wanneer Hij zelf zal gezeten zijn op den troon Zijner heerlijkheid, twaalf troonen toegezegd, om te oordeelen (te regeren over) de twaalf stammen van Israël. (Matt. 19:28)

9. Onze houding

- Bij joden veel wantrouwen tegenover christenen, op grond van bijna 2000 jaar geschiedenis.
- Orthopraxie: geloof in de praktijk; daarna pas met woorden.
- Tot jaloersheid verwekken. Gebed.
- Steeds meer openheid om NT te lezen (eigen geschiedenis).
- Geen politieke uitspraken. God zal op Zijn tijd de heilsbeloften vervullen. Het volk hoort bij het beloofde land, maar de omvang ervan hangt af van Zijn beleid.
- De huidige regering in Israël heeft het recht het land te verdedigen, maar helaas gebeurt er ook veel onrecht ten opzichte van Palestijnen (bijv. door Joodse kolonisten). Veel vertrouwen op militair overwicht.

10. Gelaagdheid

- 1) Bijbelse beloften voor toekomst van **het volk Israël** (ook bekering)
- 2) Beloften voor wonen in **het land** (als gave, nooit als recht; afhankelijk van Gods gunst/straf. Grenzen zijn niet statisch)
- 3) **Staat** (bestuursvorm nodig, maar nu wel een westers, grotendeels seculier model; verschillende behandeling van soorten burgers)
- 4) **Politiek** (omstreden; profetische kritiek mogelijk)
- 5) **Zelfverdediging** (te begrijpen, maar hoe proportioneel?)

=> Veel verwarring. Over welk aspect van Israël spreken we?

=> Bij onderwijs en gebed in gemeenten: hoe luisteren mensen?

11. Centrum voor Israëlstudies

GEERT DE KORTE MA
ISRAËLWERKER

- Drie trefwoorden: Luisteren, Dienen en Getuigen
- **Luisteren:** naar alle partijen. Israëlwerker: Geert de Korte
- **Dienen:** orthopraxie. Het CIS steunt diverse projecten in Israël en de Palestijnse gebieden. Doel: het stimuleren van verzoening tussen verschillende bevolkingsgroepen en/of het zorgen voor kwetsbare groepen.
- **Getuigen:** Bijbeluitleg, ontmoetingen met rabbijnen, enz.

[Geen politieke stellingname]

Lectoraat van het CIS

Lectoraat CIS (en andere organisaties), per 1 jan. 2025: **Het Joodse karakter van het NT en de Joods-christelijke ontmoeting** (www.jknt.nl)

Bijbelverklaring met Joodse en archeologische achtergronden
<https://mjpaul.nl/2025-mattheus/>

§4 Joodse huwelijksgebruiken – h. 1

§5 Vervullen – h. 1

§12 De achtergrond van de doop in de Jordaan – h. 3

§15 Jezus' jeugd en het Joodse onderwijs – h. 3

§19 Het karakter van de Bergrede – h. 5

§25 De Mensenzoon – h. 8

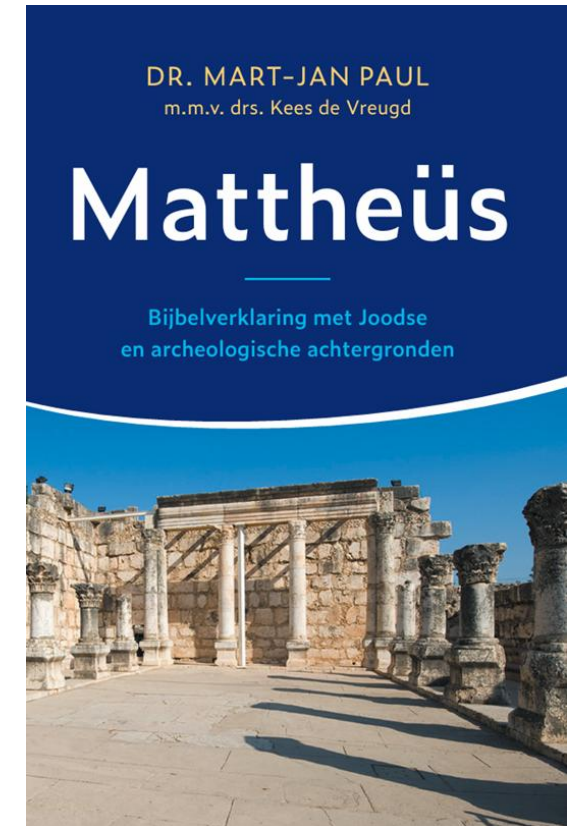
§31 Gehenna, hel en dodenrijk – h. 11

§36 Zegenen en lofprijzing bij het eten – h. 14

§43 Een overwinnende Messias en een lijdende Messias – h. 16

§62 Josephus over tekenen voor de verwoesting van Jeruzalem – h. 24

§84 Drie-eenheid – h. 28

12. Brief scriba Kees van Ekris (PKN)

- Ik weet niet hoe het u vergaat, maar de situatie in het Midden-Oosten verscheurt mij, zoals deze oorlog zoveel mensen verscheurt.
- Kunnen we zo luisteren naar zowel het levende Jodendom als naar de Palestijnse christenen dat ons spreken over God, over recht en vrede, zuiverder wordt en sterker?
- Als landelijke kerk gaan we ontmoetingen organiseren en intensiveren. Er is materiaal ontwikkeld om deze weg ook in de lokale gemeente te gaan.
- De weg van Jezus Christus in onze dagen is een weg van nederigheid, verzet tegen de haat en het zoeken van vrede.
- Het raakte me toen ik hoorde dat een Palestijnse christen zei: “Geloof in de verzoenende kracht die uitgaat van Christus en die verspreid wordt door zijn Geest. Die kracht houdt mij staande, en daar zouden jullie in Nederland misschien wel wat meer op mogen hopen.” Hij deed een appel op ons om te bidden, te luisteren, te geloven en te handelen.
- <https://petrus.protestantsekerk.nl/artikel/brief-scriba-oorlog-israel-gaza/>

13. NEM: Ik kies voor eenheid

- Near East Ministry (NEM) start deze week een campagne IK KIES VOOR EENHEID.
Oproep, nu het conflict in Israël en Gaza de samenleving polariseert, te kiezen voor liefde, gebed en verbinding met zowel Joden als Arabieren.
- **Jonathan**, een Messiaans-joodse voorganger, benadrukt dat Jezus mensen verenigt die elkaar van nature als vijand kunnen zien. “Door Hem kunnen we groeien in eenheid. Wij vragen gelovigen wereldwijd om daarin mee te bidden.”
- **Mariam** uit Bethlehem getuigt vanuit Palestijns-christelijke hoek over dezelfde roeping: “De pijn in Gaza is echt, de pijn in Israël is echt. Maar het kruis leert ons dat liefde sterker is dan wraak. Daarom kies ik voor vergeving en hoop. Bid alsjeblieft met ons mee.”
- **Praktische handreikingen voor kerken en gezinnen**

14. Belang om Israël aan de orde te stellen

Het onderwerp niet vermijden, maar geestelijk leiding geven.

- 1) Gods verkiezing, ook voor de volken (Gen. 12:3)
- 2) Gods handelen met Israël: model voor omgang met de mensheid
- 3) Uitleg van honderden Bijbelteksten, o.a. omgaan met on vervulde profetieën. Ook uitleg en zingen van Psalmen (over Jeruzalem, Israël, Gods regering).
- 4) Relatie tussen de verbonden en de verhouding tussen OT en NT. Gods trouw.
- 5) Toekomstverwachting. Welke hoop hebben wij? Bekering van Israël tot zegen voor de volken (Rom. 11:15).